

Kompetens, motivation och förutsättningar att införa nya forskningsbaserade arbetssätt i praktiken

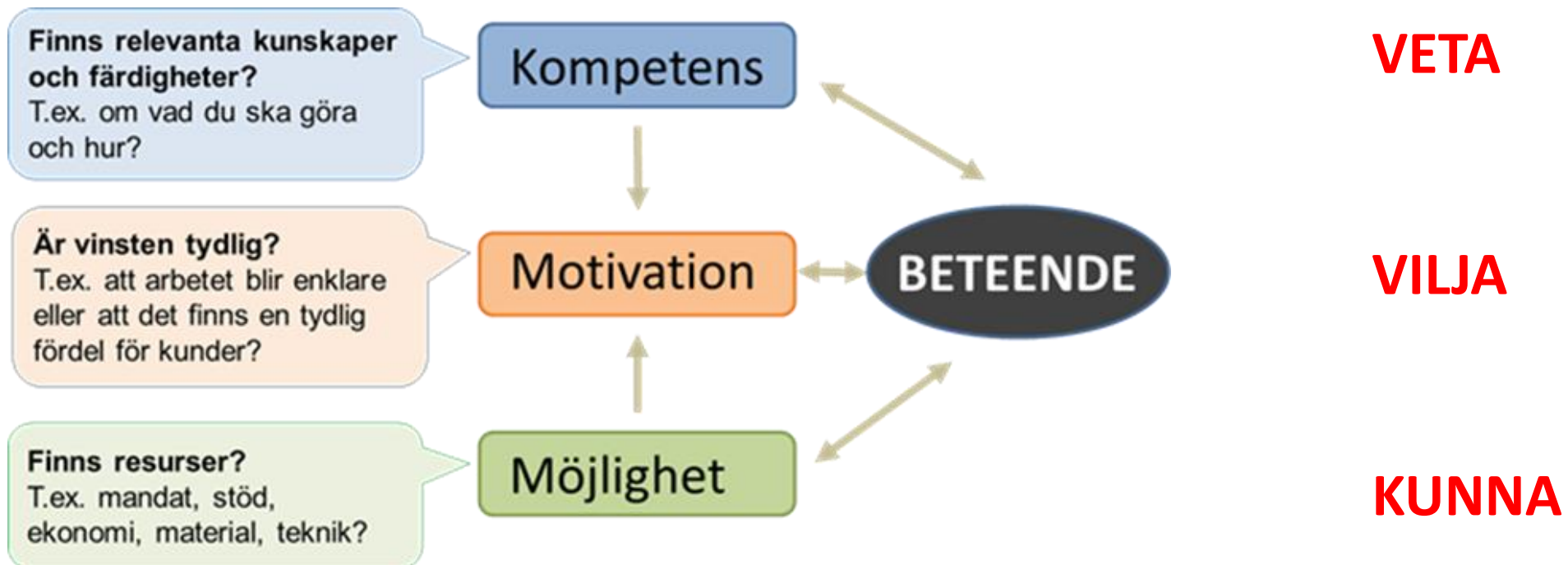
Ida Goliath

Leg sjuksköterska, docent

Utredare Stiftelsen Äldrecentrum

Adjungerad lektor Karolinska Institutet

Implementering handlar om att förändra beteenden

Döende och död i Sverige

91 000/år (~1% av befolkningen)

~25% cancer

~70% >75 år

~80% förväntad död

Dödsplats (2020)

- Sjukhus 37 %
- Sjukhem/särskilt boende 37 %
- Privat bostad 21 %
- Annan/okänd/data saknas 6 %

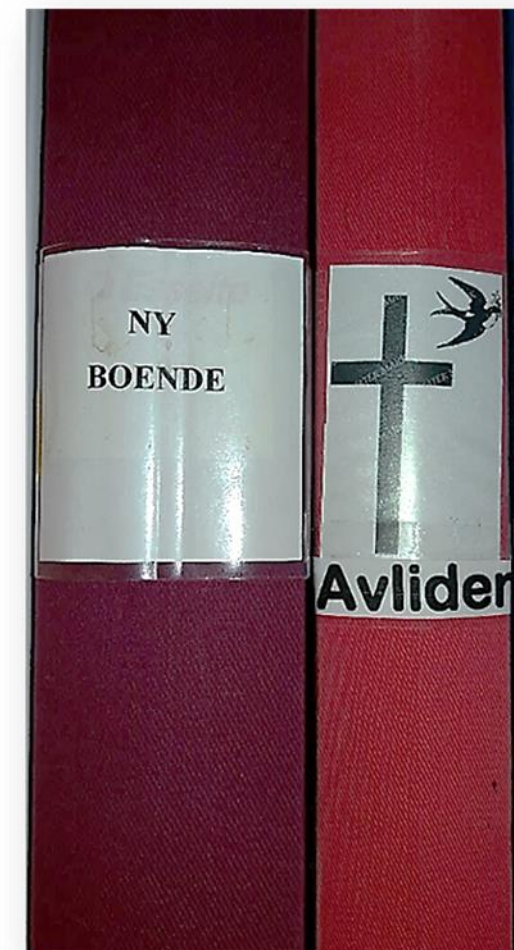
(Socialstyrelsens dödsorsaksregister)

2020

98 124 varav 9816
med covid

2021

91 958

När är ”livets slut”?

Vård vid livets slut är vård som ges under ***”en längre period då en person närmar sig döden på grund av ålder, skörhet och/eller sjukdom”***

(Izumi et al. 2012)

Palliativt förhållningssätt

- En mänsklig rättighet
- Folkhälsofråga
- Rättvisefråga
  - oavsett diagnos, ålder, vårdform och förväntad livslängd -> öka jämlikhet och kvalitet
- Bygger på tidig **öppen kommunikation** om döende, död, och önskemål och prioriteringar inför vård i livets sista tid
- MEN trots att forskning visar att ett tidigt palliativt förhållningssätt minskar lidande ges palliativ vård ofta (för) sent

*(Öhlén et al 2022, Sawatzky et al 2016
Guidelines for a Palliative Approach in Residential Aged Care, 2005)*

Sverige låg förekomst av samtal om preferenser för framtida vård

- 2017 hade **5%** en nedskriven plan om vilka behandlingar de vill eller inte vill ha i livets slutskede
- Jämfört med 2017 är det en **lägre andel** patienter som idag svarar att de ofta eller alltid blir involverade i beslut som rör deras vård

Ett utpekat utvecklingsområde!

Vårdanalys, 2017, 2022

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp för palliativ vård

- Tidigt identifiera palliativa vårdbehov och erbjuda ett strukturerat omhändertagande i palliativ vård
- Efterfråga patientens önskemål och prioriteringar
- Utveckling av samtal och vårdplaner till patienter

Inte implementerat än!

Sammanfattning

Personcentrerat och sammanhållet vårdförlopp för palliativ vård

Vårdförloppet inleds vid misstanke om palliativa vårdbehov hos patienter med en eller flera livshotande sjukdomar och avslutas när patienten dör och närstående erbjudits efterlevandesamtal eller när behov av palliativ vård upphör.

Övergripande målsättning:

Ökad jämlikhet och kvalitet i den palliativa vården

Vårdförloppet beskriver vikten av, och anger redskap för, att:

- tidigt identifiera palliativa vårdbehov och erbjuda ett strukturerat omhändertagande i palliativ vård
- efterfråga patientens önskemål och prioriteringar
- erbjuda information om förväntat sjukdomsförlopp och vilket stöd som erbjuds inom palliativ vård

Exempel på centrala åtgärder

- Kontinuerlig fortbildning av personal
- Stärkta vårdrutiner och informationsöverföring
- Utveckling av samtal och vårdplaner till patienter

Uppföljning av vårdförloppet

Vårdförloppet följs upp med hjälp flera processmått. Behov av att utveckla indikatorer för tidigt palliativt skede och resultatmått

Advance care planning = Förberedande samtal

En formaliserad process för att **identifiera, kommunicera och dokumentera** värderingar och prioriteringar inför vård i livets slut

För att:
Stärka självbestämmande
Involvera och förbereda
boende och anhöriga

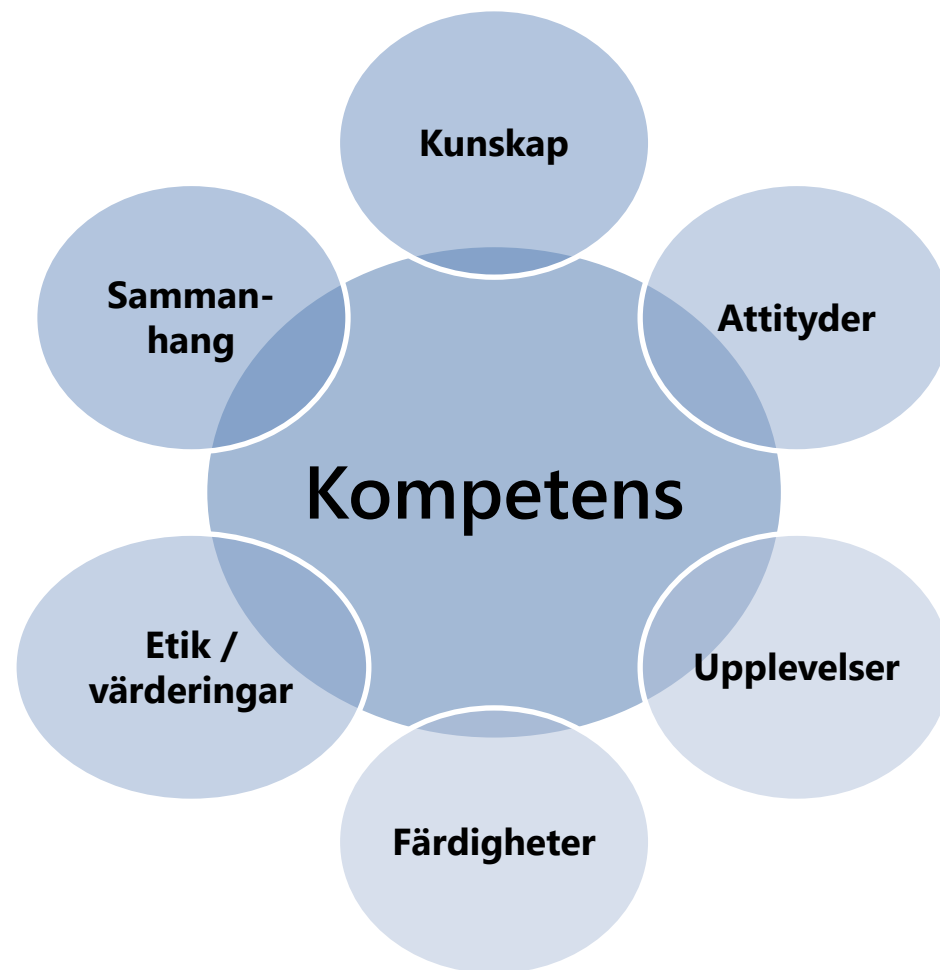
Förberedande samtal

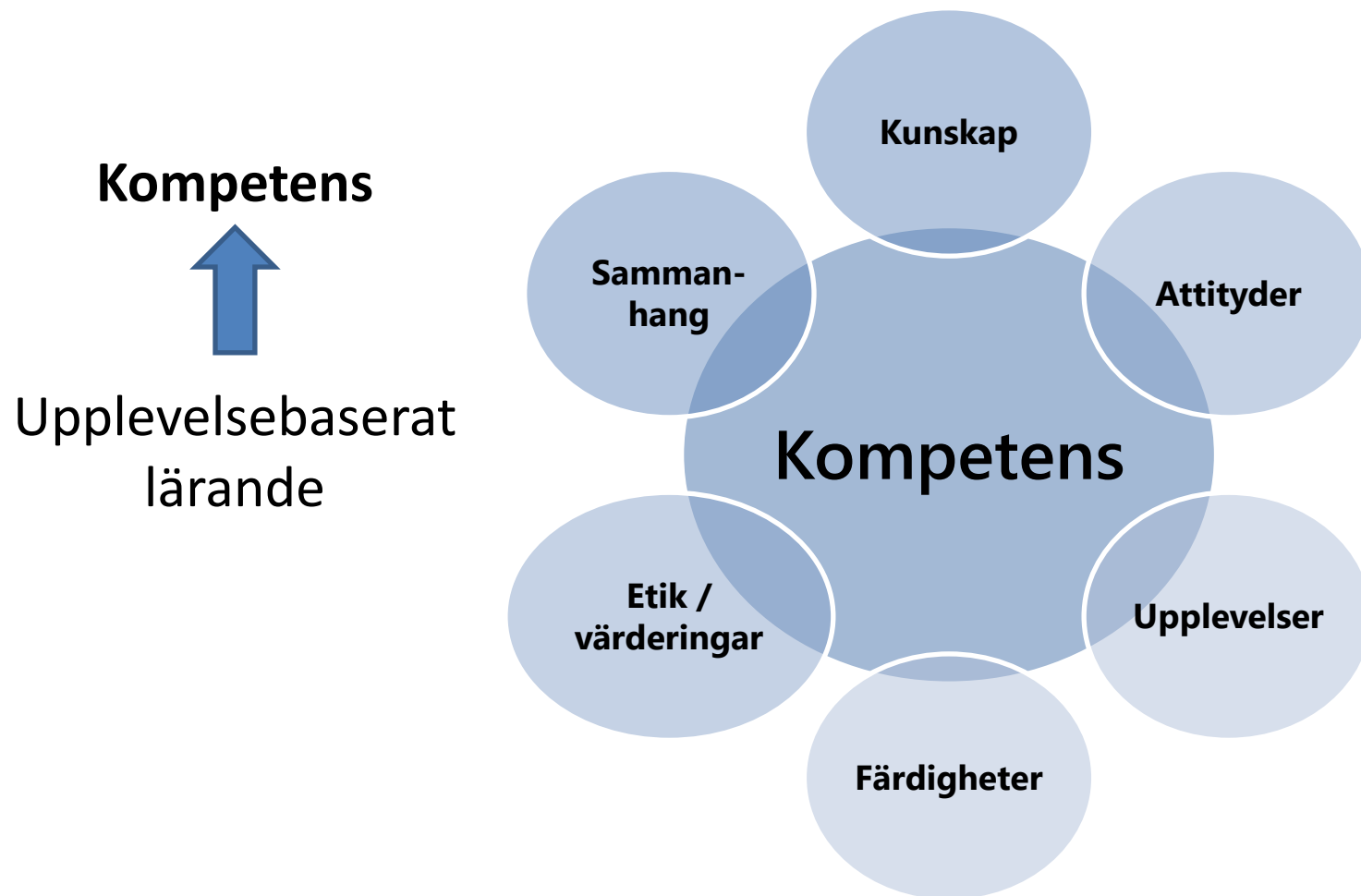
- Stärker dem som närmar sig döden och deras familjer
- Bidrar till ökad vårdkvalitet
- Minskar oönskade behandlingar och inläggningar på sjukhus
- Ökar personalens tillfredsställelse med den vård de ger

Ex Houben et al 2014

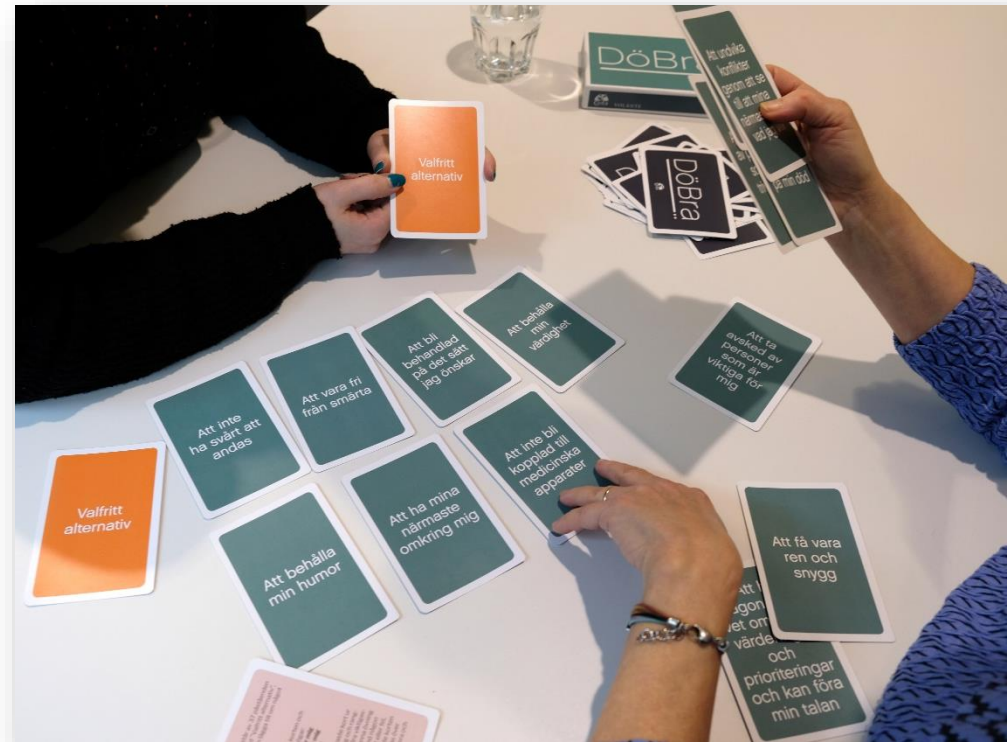
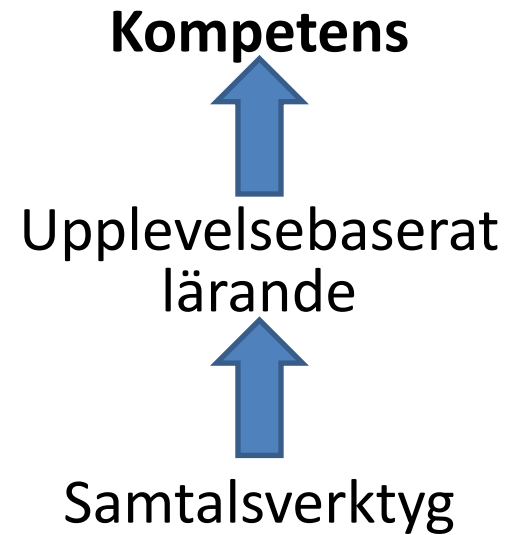
Kompetens för kommunikation om livets slut

Kompetens för kommunikation om livets slut

Kompetens för kommunikation om livets slut

Samtalsverktyget DöBra-korten

- 37 kort med påståenden om vad som kan vara betydelsefullt i livets sista tid
- Fysiska, psykiska, sociala och existentiella aspekter
- 2 kort eget alternativ

Vetenskapliga + praktiska produkter

Death Studies

ISSN: (Print) (Online) Journal homepage: <https://www.tandfonline.com/loi/udst20>

Developing and using a structured, conversation-based intervention for clarifying values and preferences for end-of-life in the advance care planning-naïve Swedish context: Action research within the DöBra research program

Research Article

Continuums of Change in a Competence-Building Initiative Addressing End-of-Life Communication in Swedish Elder Care

Therese Johansson¹, Carol Tishelman^{1,2}, Joachim Cohen³, Lars E. Eriksson^{1,4,5}, and Ida Goliath^{1,6}

Qualitative Health Research
1–14
© The Author(s) 2021
Article reuse guidelines:
sagepub.com/journals-permissions
DOI: 10.1177/10497323211012986
journals.sagepub.com/home/qhr
SAGE

Journal of BMC Geriatrics | (2021) 21:119
<https://doi.org/10.1186/s12877-020-02911-w>

BMC Geriatrics

RESEARCH

Open Access

Use, usability, and impact of a card-based conversation tool to support communication about end-of-life preferences in residential elder care – a qualitative study of staff experiences

Therese Johansson¹, Carol Tishelman^{2,3}, Lars E. Eriksson^{1,4,5}, Joachim Cohen³ and Ida Goliath^{1,7}

Abstract

Background: Proactive conversations about individual preferences between residents, relatives, and staff can support advance care planning and communication about end-of-life preferences. Communication of such conversations is not

ol preparation
le, longitudinal
out workshop
identified three
ceptualizations

Finns relevanta kunskaper och färdigheter?
T.ex. om vad du ska göra och hur?

Kompetens

BETEENDE

Forskningsdesign

- Deltagande aktionsforskning
  - Initiera och samtidigt studera förändring

5 boenden för äldre

Implementering av förberedande samtal

- Workshopserier med chefer och 40 samtalsledare
- Intervjuer med boende och anhöriga
- Enkäter

3 boenden för äldre

Vård och omsorg som vanligt

- Enkäter

Är vinsten tydlig?

T.ex. att arbetet blir enklare
eller att det finns en tydlig
fördel för kunder?

Motivation

BETEENDE

Boende

Ja, och jag tänkte faktiskt att samtalet var intressant för jag fick lära mig om andra delar av livet. Jag hade tänkt att samtal om vård i livets sista tid var någonting som ingår i äldreomsorg.

Är vinsten tydlig?

T.ex. att arbetet blir enklare
eller att det finns en tydlig
fördel för kunder?

Motivation

BETEENDE

Personal

Hon var väldigt lugn och berättade väldigt bra saker. Jag tycker att efter man hade lagt korten så kom man...en känsla av att man kom varandra närmre. Och det känns som om jag skulle vårda henne palliativt, så känns det som att hon skulle ha mera förtroende för mig nu.

Är vinsten tydlig?
T.ex. att arbetet blir enklare
eller att det finns en tydlig
fördel för kunder?

Motivation

BETEENDE

Närstående

Alltså de känslor som det väckte är att, här är det personal som bryr sig. Alltså, här vet man att döden kommer. Hon kommer inte att bli bättre, hon kommer inte komma därifrån, utan det är enda utvägen. Och de bryr sig om henne. De bryr sig om att göra det bästa möjliga för henne, och det tycker jag känns tryggt.

Är vinsten tydlig?

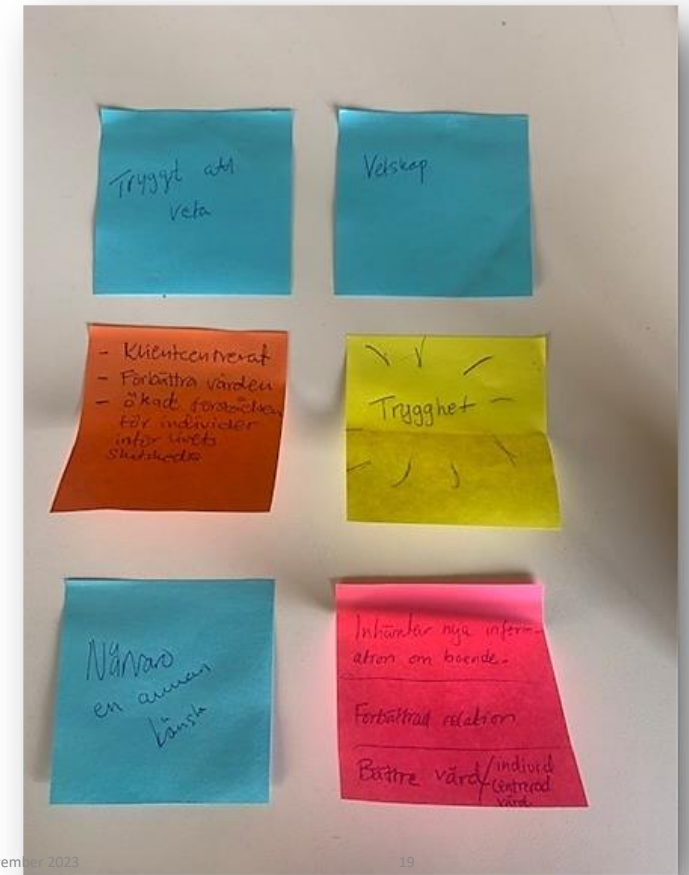
T.ex. att arbetet blir enklare
eller att det finns en tydlig
fördel för kunder?

Motivation

BETEENDE

Vad motiverar personalen?

- Trygghet till boende, närstående och personal
- Kunskap och förståelse för boende och närstående
- En känsla av att göra rätt
- Bättre relationer mellan boende, närstående och personal
- Personcentrerad vård och högre vårdkvalitet

30 november 2023

19

BETEENDE

Möjlighet

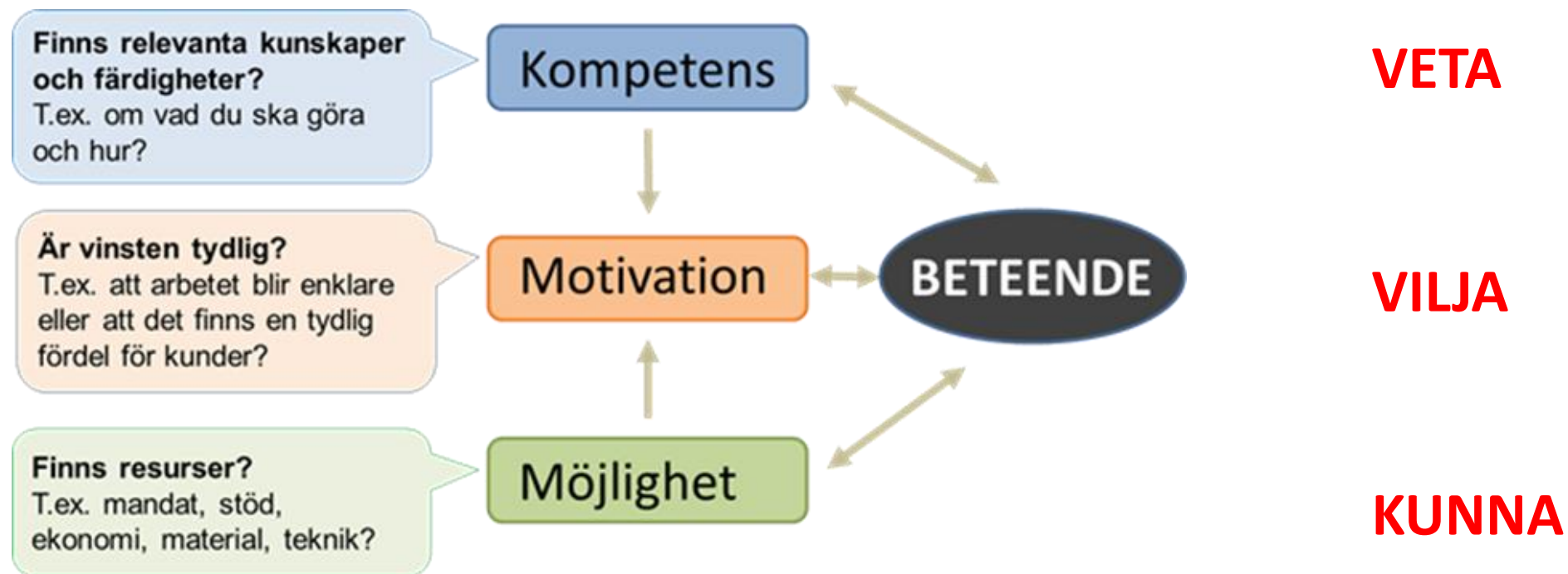
Finns resurser?
T.ex. mandat, stöd,
ekonomi, material, teknik?

Parallellt

- Kortlek, praktisk guide har spridits till **alla 141 SÄBO** i Stockholms stad
- En samtalsledare har fått i uppdrag att implementera arbetssättet i hela stadsdelen (SÄBO och hemtjänst)
- Ytterligare ~300 samtalsledare har utbildats
- Fler SÄBO i region Stockholms implementerar med hjälp av verktygen
- Ett 10-tal nyhetsartiklar om projektet
- Samarbete med en dokumentärfilmare och en filmvetare [Att hitta in i samtalet – Äldrecentrum \(aldrecentrum.se\)](#)

Implementering handlar om att förändra beteenden

ida.goliath@aldrecentrum.se

Några referenser

- Houben, C.H., et al., Efficacy of advance care planning: a systematic review and meta-analysis. *J Am Med Dir Assoc*, 2014. 15(7): p. 477-89.
- Johansson, T., Tishelman, C., Cohen, J., Eriksson, L. E., & Goliath, I. (2021). Continuums of change in a competence-building initiative addressing end-of-life communication in Swedish elder care. *Qualitative Health Research*, 31(10), 1904-1917.
- Johansson, T., Tishelman, C., Eriksson, L. E., Cohen, J., & Goliath, I. (2022). Use, usability, and impact of a card-based conversation tool to support communication about end-of-life preferences in residential elder care—a qualitative study of staff experiences. *BMC geriatrics*, 22(1), 1-14.
- National Health and Medical Research Council. (2005). *Guidelines for a Palliative Approach in Residential Aged Care*. Commonwealth of Australia.
- Sawatzky, R., Porterfield, P., Lee, J., Dixon, D., Lounsbury, K., Pesut, B., ... & Stajduhar, K. (2016). Conceptual foundations of a palliative approach: a knowledge synthesis. *BMC palliative care*, 15(1), 1-14.
- Tishelman, C., Eneslätt, M., Menkin, E., & Lindqvist, O. (2022). Developing and using a structured, conversation-based intervention for clarifying values and preferences for end-of-life in the advance care planning-naïve Swedish context: action research within the DöBra research program. *Death Studies*, 46(4), 803-815.